

Ministryně Marksová: Opozice kolem zákona o sociálním bydlení šíří dezinformace

Opoziční strany ODS a TOP 09 zablokovaly v Poslanecké sněmovně projednání návrhu zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení. Tímto neustálým obstrukčním jednáním zamezily jeho propuštění do druhého čtení. Hrozí, že projednání zákona v tomto funkčním období sněmovny definitivně znemožní, a to i přesto, že o potřebnosti sociálního bydlení není pochyb a podporuje jej 71 % občanů Česka (jak vyplynulo z nedávného výzkumu agentury MEDIAN).

„Vystoupení zpravodajky Jitky Chalánkové a dalších poslankyň a poslanců, kteří návrh kritizovali, ukázalo, že ho nemají dobře nastudovaný. Jejich připomínky byly ve většině případů v rozporu s tím, co je v návrhu napsáno,“ uvedla ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová. *„Návrh v tuto chvíli pravicová opozice blokuje. Čeho se tak bojí, že ho ani nechtějí pustit k dalšímu projednávání?“* dodala ministryně.

Podle poslankyně Chalánkové (TOP 09) MPSV nezpracovalo připomínky z meziresortního připomínkového řízení a návrh neprošel standardním legislativním procesem, počty lidí v bytové nouzi jsou nepodložené, systém je nemotivuje k návratu ze sociálního do obvyklého bydlení a obce nic nenutí se do systému sociálního bydlení zapojit. Systém je prý příliš nákladný.

K tomu MPSV uvádí:

- Připomínkové řízení bylo řádně ukončeno a připomínky vypořádány. Často však byly od různých míst protichůdné a bylo nutné složitě vyjednávat kompromis i konsenzus s obcemi, ve kterých sociální byty jsou a budou. Po meziresortním řízení se nejedná „o zcela nový zákon“ (podle tvrzení poslankyně Chalánkové), ale o návrh, který byl upraven podle připomínek resortů a dalších subjektů. Zůstává role Úřadu práce ČR, obcí, vymezení cílové skupiny, nastavení nové sloučené dávky podpory bydlení. Změny jsou dílčí, právě v částech, které byly předmětem připomínek resortů. Návrh následně projednala Legislativní rada vlády a schválila vláda.
- Počty lidí v bytové nouzi jsou velmi přesně zmapovány, viz RIA str. 37 a dál, kde je přehled osob ohrožených ztrátou bydlení z finančních i jiných důvodů, a to i na úrovni jednotlivých krajů v ČR. Prokazuje se i ve vztahu k počtům příjemců dávek podpory bydlení (cca 295 tisíc domácností). Počet osob ohrožených ztrátou bydlení podle příjmů (náklady na bydlení vyšší než 40 % příjmů a ostatní příjmy do výše 1,6násobku životního minima) byl ke dni dokončení materiálu 352 883, počet akutně ohrožených převyšoval 118 tisíc.
- Systém je naopak postaven na navrácení lidí zpět na trh s bydlením, a to mj. tím, že rozhodnutí o tom, že osoba je v bytové nouzi, se až na výjimky vystavuje na dva roky. Osoba v bytové nouzi musí plnit individuální plán podpory, který povede k jejímu plnohodnotnému sociálnímu začlenění, jejímž předpokladem je zajištění adekvátního sociálního bydlení jako podmínky návratu na trh práce (§ 9 a § 25 návrhu zákona).
- Obce jsou motivovány do systému vstoupit možností získat dotace na opravy chátrajícího bytového fondu (aktuálně 651 937 neobsazených bytů v ČR – viz RIA), zajištěním bydlení pro své občany (podle zákona o obcích), řešením sociálně vyloučených lokalit atd. Za tím účelem si obce také zpracovávají plán sociálního bydlení.
- Náklady na zavedení systému a úspory ze zavedení systému sociálního bydlení jsou podrobně rozepsány v RIA (str. 112 a dále). Identifikované náklady

obsahovaly tři miliardy korun ročně na oblast investičních dotací do sociálního bydlení a 1,3 miliardy korun na výkon sociální práce spojené s provozem sociálních bytů. Zákon o sociálním bydlení bude mít dopady na státní rozpočet ve výši 2,3 miliardy korun na rok 2018, 2,8 miliardy korun na rok 2019 a 4,3 miliardy korun od roku 2020. Náklady na provozní a investiční dotace tvoří tři miliardy korun ročně.

- Naproti tomu úspory zákona by měly podle středního scénáře dosáhnout výše nákladů zákona (4,3 miliardy korun) v roce 2025. Od roku 2025 by tedy zákon měl z hlediska státního rozpočtu vytvářet čisté úspory. Tyto čisté úspory (tedy úspory nad rámec nákladů) by měly do roku 2028 dosahovat 1,8 miliardy korun a do roku 2034 dokonce 2,8 miliardy korun ročně. Po roce 2035 by měl systém mít každoroční pozitivní dopad na příjmy a výdaje státního rozpočtu ve výši cca čtyři miliardy.

Poslankyně Markéta Pekarová Adamová (TOP 09) na plénu tvrdila, že cílová skupina je neúměrně široká („...konzervuje lidi do sociálních bytů a nutí je v nich bydlet“, „MPSV neudělalo nic, co by reálně nabízelo alternativu pro lidi bez domova a nevyužívá možnosti azylového bydlení“, „...a také, že ceny nemovitostí v okolí sociálních bytů dále klesnou“.)

K tomu MPSV dále uvádí:

- Nelze přistoupit na nepřiměřené zúžení pouze na lidi bez domova a v ubytovnách. Systém musí reagovat i na situaci chudých seniorů, rodičů samoživitelů, mladých lidí opouštějících ústavu a dalších.
- MPSV se v loňském roce podařilo zastavit nárůst výplaty doplatku na bydlení. Doplatek se stále méně zneužívá v byznysu s chudobou i proto, že ÚP ČR více kontroluje oprávněnost výplaty dávky. Ale až sociální bydlení nabídne lidem na ubytovnách a ohroženým bezdomovectvím skutečnou alternativu, kterou trh nenabízí.
- RIA pracuje s potřebou navýšit kapacity azylového bydlení (právě pro potřebu zajistit akutní krizové bydlení osobám, které nesplňují podmínky osob v bytové nouzi nebo jim nebyl přidělen sociální byt) na maximálně 16 000. Je však nutné podotknout, že se jedná o bydlení krátkodobé (max. na jeden rok) a zároveň bydlení, které není vhodné např. pro chudé zaměstnané, kteří mají kompetence k bydlení. MPSV tedy s azylovým bydlením počítá, ale ve vztahu k cílovým skupinám, pro které je adekvátní.
- Znovu připomínáme, že primárně je osobě v bytové nouzi poskytována podpora dávkou (příčemž podmínky pro přiznání dávky se s ohledem na příjmy domácnosti nemění), následně, je-li to potřeba, sociální prací, a teprve pokud ani toto nestačí, sociálním bytem.
- Není důvod, aby ceny nemovitostí v sousedství sociálních bytů klesaly. Naopak mohou i vzrůst, protože půjde o byty se zajištěním klientely, vč. sociální práce. Skladbu sociálních bytů v místě si navíc regulují zapojené obce, tedy mohou zamezit kumulaci bytů v určité lokalitě.

Poslanec Marek Benda (ODS) tvrdil „že zvláště zranitelná osoba je ta osoba, která byla osobou, se kterou trvale bydlí, nějakým způsobem poškozena“. Řekl, že „na každého jednoho chudáka špatně bydlícího budeme mít jednoho úředníka, a přitom ve skutečnosti těm skutečně potřebným v podstatě nemá žádnou šanci pomoci“. Dále tvrdil, že sociální bydlení je primárně určeno pro cizince a „na vlastní občany zapomíná nebo je tam uvádí v podobě, že nemají téměř šanci na to dosáhnout“. A konečně tvrdil, že návrh neprošel Legislativní radou vlády a „některými dalšími orgány“.

K tomu MPSV uvádí:

- Osoby v bytové nouzi definuje § 4 návrhu zákona, osoby bez bydlení definuje § 5 a zvláště zranitelné osoby, jež mají právo na bezodkladné přidělení sociálního bytu, definuje § 6. Definice jsou srozumitelné a právně jednoznačné. Osoba není

- zvláště zranitelná tím, že ji někdo poškozují, ale tím, v jaké sociální situaci se ocitla. Výklad poslance Bendy je absurdní a nemá v návrhu žádnou oporu.
- Cizinci vznikne nárok na podporu pouze ve velmi přesně specifikovaných případech (viz § 19) podle jiných právních předpisů (zákon o pobytu cizinců, příslušné směrnice a nařízení Evropského parlamentu), zatímco podle odst. a) téhož paragrafu na něj mají nárok všichni občané, kteří jsou v Česku hlášeni k trvalému pobytu; na podporu tedy dosáhnou všichni obyvatelé Česka v nepříznivé sociální či ekonomické situaci.
 - Počty nových tabulkových míst byly redukovány na nezbytné minimum. Vznikne 25 míst na MPSV pro metodickou podporu, tři místa na správu dotačních prostředků na výkon sociální práce a 70 systemizovaných míst na odvolací systém v rámci systému sociálního bydlení podle správního řádu. Na MMR vznikne šest míst zaměřených na investiční a provozní dotace a veřejnou podporu. Na Státním fondu rozvoje bydlení vznikne 80 nových míst (operuje systém tam, kde se obce nezapojí). Úřad práce ČR se podílí na posuzování nároku a na výplatě sociálních dávek. Pro administraci systému nové úpravy sociálních dávek má alokováno 70 zaměstnanců pro celou ČR.
 - Návrh byl projednán Legislativní radou vlády (viz výše).

MPSV rovněž reaguje na výtky k samotné RIA (Hodnocení dopadů regulace) a uvádí:

- RIA podrobně rozepisuje praxí doložené předpokládané dopady (efekty) na jednotlivé cílové skupiny, jako např. osoby bez domova, opouštějící ústavní zařízení, apod., včetně ekonomických dopadů (přínosů), které bude mít jejich zapojení do systému sociálního bydlení (náklady na sociální bydlení a sociální práci vs. úspory vstupem na trh práce, omezením zneužívání dávek, apod.)
- RIA popisuje sociální situace, na které reaguje – ať už jde o příjmovou chudobu (příjmy nestačí na zajištění bydlení), nebo vyčlenění z trhu s byty (obchod s chudobou, neatraktivita cílové skupiny na trhu, diskriminace na trhu, neschopnost si udržet byt/riziko ztráty bydlení, apod.). Prokazuje, že intenzivní sociální práce nestačí, pokud není k dispozici dostupné sociální bydlení za přiměřené náklady.
- RIA prokazuje, že všechny cílové skupiny mají potřebu podpory bydlení, a to buď pouze sociálními dávkami, nebo i sociální prací, nebo i sociálním bytem. Není podstatné, z jakých příčin, ale je podstatné, že tato potřeba je uspokojitelná jedním nebo více nástroji, které jsou v návrhu zákona k dispozici (dávka, sociální práce, sociální byt).

Je pravda, že předpokládané úspory jsou odhadovány v širokém rozptylu, ale to proto, že RIA poctivě pracuje s řadou proměnných, mezi kterými jsou i výsledky intenzivní sociální práce, jež nelze z povahy sociální práce předjímat a již vůbec předem kvantifikovat. RIA tedy provádí rozvalu úspor odpovědně, byť primární úspora vzniká již rušením pololegálního trhu s ubytováním.

*Petr Habáň
tiskový mluvčí*